Rudolf Jung

Čechy a Říše

Německo-česká otázka

Profesor SS-Oberführer Rudolf Jung

Junker und Dünnhaupt Verlag / Berlin

Dip.-Ing. Rudolf Jung – Čechy a Říše

Německo-česká otázka

Vydavatel:Junker und Dünnhaupt Verlag., 1938

PŘELOŽENO Z ORIGINÁLNÍ PUBLIKACE

DOSTUPNÉ Z: https://archive.org/details/rudolf-jung-boehmen-und-das-reich-1938-40-s.-scan-fraktur/

Překlady podstupují průběžnou revizí, není tedy zaručena absolutní správnost překladu - i v rovině pravopisné a formátové.

Obsah

Úvodem 4

Národnostní poměry 9

Účel státu 10

Vnitřní a vnější problémy 12

Německo-český problém 14

Historický pohled na česko-německý problém 17

České ústavní právo a panslavismus 29

Všeslovanské snahy 32

Pokusy o řešení 34

Následující poznámky vycházejí z přednášky, kterou autor přednesl 28. května 1938 na Hochschule für Politik v Berlíně.

Úvodem

28. října 1918 byl na Václavském náměstí v Praze vyhlášen československý stát. Název „Československá republika“ přijal až v listopadu 1918 poté, co se císař Karel vzdal trůnu.

Tomu předcházel Karlův manifest z 16. října 1918, který rychle ukončil existenci monarchie, jež se již nacházela v procesu rozpadu. *„Rakousko se v souladu s vůlí svých národů stane spolkovým státem, v němž každý národ vytvoří na svém sídelním území vlastní státní zřízení. To v žádném případě nepředjímá sjednocení polských území Rakouska s nezávislým polským státem. Městu Terstu a jeho území se přiznává zvláštní status v souladu s přáním jeho obyvatel. Tato reorganizace, která se nijak nedotýká celistvosti zemí Koruny uherské, má zaručit nezávislost každého jednotlivého národního státu...“*

Jak je vidět, část Rakouska měla od počátku opustit říšskou unii, zbytek však neměl projít úplnou reorganizací, protože Uherské království mělo zůstat nedotčeno. Mezitím se však národy Rakouska-Uherska rozutekly, především samotní Maďaři. Ani jižní Slovany se nepodařilo udržet.

Rakouským Němcům by nakonec připadl nevděčný úkol jako jediným snášet vládnoucí dynastii, která si z německé strany nezasloužila žádnou podporu.

V září 1918 uznali Spojenci český národ za válčící mocnost. Nový stát vznikl v zahraničí 14. října 1918; jeho první vládu vytvořili Dr. Masaryk, Dr. Beneš a Slovák Dr. Štefánik.

Tragický osud potkal prvního českého ministra války Štefánika, když se pokusil přistát v italském letadle ve slovenském hlavním městě Bratislavě. Zřítil se na zem jako ohořelá mrtvola i s hořícím letadlem. Pravděpodobně jeho vlastní vojáci letadlo sestřelili v mylném domnění, že je maďarské. Jak známo, národní barvy jsou stejné, jen v jiném pořadí.

Československo je zapojeno do tří mírových diktátů, a to: Germain, Versailles a Trianon. První se týká Sudet, tedy Čech (Böhmen), Moravy a bývalého rakouského Slezska. Nazývají se „historické země“ nebo „země Koruny svatováclavské“. Druhým je Hlučínsko, část území Ratibořska, odstoupená Německou Říší. A konečně třetí se týká bývalých severních Uher, dnešního Slovenska a Podkarpatské Rusi, tedy „Zemí Svatoštěpánské koruny“.

Poloha státu je mimořádně příznivá. Zejména Čechy (Böhmen) leží v samém středu Evropy a jsou jejím srdcem. Není proto divu, že tato země hrála významnou roli ve staré německé Říši a že se o její panství vedla třicetiletá válka.

Jestliže Čechy (Böhmen) byly kdysi srdcem Říše, Československo ji nemělo posílit, ale oslabit. Mělo sloužit jako hráz proti takzvaným expanzionistickým choutkám německého národa, respektive podle českého výkladu proti

„pangermánskému nebezpečí“. Od šedesátých let minulého století jsme již viděli Čechy jako spojence Ruska a Francie a vznikly velkoslovanské plány. Rusko je „slovanskou matkou“, Moskva Mekkou Slovanů. Hlavním zastáncem všeslovanské myšlenky byl český politik Dr. Karel Kramář, který zemřel v předchozím roce a který hrál důležitou roli ve starém Rakousku jako vůdce největší české strany, mladočechů. Počátkem června 1914 shrnul své názory do plánu všeslovanské říše, který zaslal tehdejšímu ruskému ministru zahraničí Sasonovovi. Podle tohoto plánu měla být Všeslovanská říše pod nadvládou ruského cara spolkovým státem všech Slovanů Evropy, jehož ústava měla být vytvořena podle vzoru německého spolkového zákona. Celá východní část Německé Říše i Rakousko by připadly této říši, stejně jako Čechy (Böhmen) a Morava. Na jihu pak území Slovinců, Chorvatů a Srbů. Velké Čechy (Großböhmen) a Polsko by v rámci velké říše vytvořily každá své carství pod vládou ruských velknížat; na jihu Evropy by se králové Srbska a Bulharska stali podcísaři ruského velknížete. Severní a jižní Slovany měl spojovat koridor, jehož rozsah odpovídal Burgenlandu. Tímto způsobem by se německá říše na východě značně zmenšila; Rakousko se mělo omezit na pozdější malé Německé Rakousko, Uhry na svůj dnešní rozsah. Burgenlandský koridor by oddělil Uhry od Rakouska a Říše a dokončil její obklíčení. (Přesné znění v Jungově textu: „Die Tschechen - Tausend Jahre deutsch-tschechischer Kampf.“)

Ale to nebylo všechno, napsal panslavista Kramář: *„Oslabené Prusko nebude schopno udržet svou protestantskou*

hegemonii v Německu. Habsburkové, kteří si udrží Horní a Dolní Rakousy, severní Štýrsko, severní Korutany, Salcbursko, severní a střední Tyrolsko s asi sedmi miliony katolických Němců, budou Evropou podporováni při vytváření německo-katolické říše s jihoněmeckými státy, západními provinciemi Pruska a Hannoverským královstvím, do kterého se vrátí Cumberland.“

Jak je vidět, doktor Kramář měl na mysli nejen oslabení říše, ale její úplné zničení. Protiklad mezi Pruskem a Rakouskem, Hohenzollerny a Habsburky, protestantismem a katolicismem měl být trvale udržován, což byl vskutku nebezpečný a velkorysý plán! Jeho nové znění jsme viděli za Dollfußova a Schuschniggova režimu v Rakousku.

V podobném duchu se nesou i záměry jistého Hanuše (Hanse) Kuffnera. Ten sice neplánoval vytvoření Velkoslovanské říše, protože v té době - bylo to v druhé polovině roku 1917 - bylo Rusko již mimo válku, ale jeho plány na rozdělení byly podobné plánům doktora Kramáře. V Říši a v Rakousku však vidí ještě více Slovanů než on. Dokonce i Pomořansko a Meklenbursko, stejně jako celá oblast severního Labe a Vezery, jsou z jeho pohledu stejně nebezpečné jako oblast severně od Dunaje. Německá říše a Rakousko měly zcela zaniknout; první se mělo stát „německou rezervací“, druhé „centrální markou“. Češi se později snažili zastánce těchto plánů vykreslit jako blázna. To však bylo možné jen do té doby, dokud se Masarykovy plány a především obsah oficiálních memorand pro mírovou konferenci nestaly známými. Mezi Masarykem a Kramářem jistě existoval určitý antagonismus. Masaryk i jeho žák Beneš byli přívrženci

Západu, zatímco Kramář vzdával hold slovanské mystice. Masaryk však nebyl ve svých územních nárocích nikterak skromný, jak ukazuje mapa, na níž v roce 1916 zakreslil hranice Československa. (Viz: Jung, „Die Tschechen - Tausend Jahre deutschtschechischer Kampf.“) Kromě území Ratibořska a Glatzské župy požadoval od Říše celou Lužici. Od Rakouska pak území Gmündu a Feldsbergu. Zmiňuje se také o burgenlandském koridoru pro spojení s jižními Slovany.

Když se přesuneme na druhou mírovou konferenci, objeví se znovu všechny Masarykovy územní požadavky a ještě něco navíc. Češi předložili mírové konferenci celkem jedenáct memorand. První z nich obsahuje obecnou prezentaci historického a filozofického obsahu o rozdílu mezi Slovany a germánskými kmeny a především o úkolech a zásluhách Čechů, kteří jsou zde obecně označováni jako „Čechoslováci“. Zvláště pozoruhodné je v tomto memorandu tvrzení, že historickým úkolem Čechů (kteří jsou vždy nazýváni Čechoslováky) bylo být „úhlavními nepřáteli Germánů“.

Vycházejíc z tohoto základu jsou vzneseny územní požadavky, které jsou podrobně popsány a zdůvodněny v následujících devíti memorandech. Konečně Memorandum XI požadovalo, aby se Československo podílelo na náhradách válečných škod, a tento požadavek zdůvodňovalo poukazem na vzpoury a zběhnutí českých vojáků i na sabotáže, které české obyvatelstvo provádělo ve vnitrozemí.

Výsledkem byl stát, který byl napůl středoevropský a napůl východoevropský, s odlišnými národy, odlišnou kulturou a odlišným historickým vývojem. U jeho zrodu stálo právo na sebeurčení, historické právo, strategické a ekonomické důvody a „svobodné rozhodnutí“.

Národnostní poměry

Podle sčítání lidu k 31. prosinci 1930 činil celkový počet obyvatel 14 479 565, z toho „Čechoslováků“ bylo 9 688 770, tj. 67 %. To dává dvoutřetinovou většinu. A to je také důvod existence „Čechoslováků“. Protože ve skutečnosti neexistuje žádný takový národ, ale Češi a Slováci. Ti se však nepočítají zvlášť a lze je pouze odhadnout tak, že se všichni „Čechoslováci“ žijící v historických zemích počítají jako Češi a ti, kteří žijí v zemích Štěpánské koruny, jako Slováci. Tento odhad je přibližně správný. Výsledkem je 7 406 493 Čechů, tj. 51,2 % z celkového počtu obyvatel, zatímco Slováků je 2 282 277. Pro „demokratický“ systém, na němž je Československo údajně založeno, je 51,2 procenta poněkud málo. Tím spíše, že přebytek české porodnosti klesá. Proto byl jako posila přiveden mladší a ještě vitálnější slovenský bratr, aniž by se ho předtím někdo zeptal.

V Československu žije 3 231 688 Němců, tj. 22,3 % obyvatelstva. Z toho 2 270 943 žije v Čechách, 799 995 v Moravskoslezském kraji, 147 501 na Slovensku a 13 249 na

Podkarpatské Rusi. Němci žijící v historických zemích se nazývají sudetští Němci, ostatní jsou karpatští Němci.

Uhrů (Maďarů) je 691 923, tj. 4,8 %, Rusínů (Ukrajinců) 549 169, tj. 3,8 %. Konečně Poláků je 81 737, tj. 0,56 %.

Konečně jako všude jinde i zde žijí Židé, i když je musíme hledat jak mezi národy, tak mezi náboženskými obcemi. Celkový počet úplných Židů udává náboženský soupis na 350 830, tj. 2,46 %. Říkají si „izraelité“ a jsou pravděpodobně součástí národního obyvatelstva. Jsou to tedy „Čechoslováci“, pravděpodobně jediní skuteční Čechoslováci. Za národnostní Židy se označuje 186 642 osob, tj. 1,3 procenta.

Účel státu

Přiznaným cílem státu je nepřátelství vůči Německé Říši a Maďarsku. Český historik Palacký popisuje smysl českých dějin jako neustálý boj proti německému národu. Jestliže podle českého názoru je to úkol Čech (Böhmen) a Čechů, anexe Slovenska sleduje účel oslabení Maďarska a uherského národa. Nás zajímá pouze německo-česká otázka, a tak nám snad tato stručná zmínka z Maďarska postačí. Memoranda české mírové delegace se řídí Palackého názorem. V Memorandu I se uvádí: *„Jejich (tj. Čechů) celková situace z nich nutně učinila smrtelné nepřátele Němců. Koneckonců to byli jejich utlačovatelé. Otázku, zda je chtěli, či ne, si ani není třeba klást, byli jimi z moci skutečnosti: byl to jejich historický úkol.“*

V Memorandu III se v části „Strategické důvody“ uvádí: *„Ze strategického hlediska tvoří Čechy (Böhmen) geografický celek, nádherně chráněný horami, které je obklopují. Odejmete-li mu tento pás přirozených pevností, vydáte jej Němcům. Budou-li tyto oblasti odděleny od Čech (Böhmen), pak budou Čechy (Böhmen) jako celek vystaveny německé chtivosti a připraví se nové pole působnosti pro německý hospodářský a politický imperialismus.“*

A konečně, v Memorandu XI se říká: „Mise Československé republiky ve střední Evropě bude velmi zvláštní. V úzké spolupráci se svými spojeneckými sousedy bude muset zastavit hospodářské tažení Němců na východ“. V souladu s tím byly územní požadavky uvedené v Memorandu II následující:

1. tři hlavní země staré Koruny české: Čechy, Morava a Slezsko;

2. rektifikace hranic Čech, Moravy a Slezska „na úkor Německa a Rakouska“;

3. Slovensko, které „bylo před několika staletími Čechům násilím zabráno, uměle odděleno od Čech“ a nyní je znovu získáváno „na základě práva národů na sebeurčení“;

4. rusínské území Maďarska;

5. spojení českého státu se státem jižních Slovanů (Burgenlandský koridor);

6. internacionalizace Labe, Dunaje, Visly a železničních tratí Bratislava-Terst, Bratislava-Fiume, Praha-Furth-Norimberk-Štrasburk;

7a) problém českého obyvatelstva Vídně, které „představuje téměř čtvrtinu obyvatelstva bývalého hlavního města Rakouska“;

7b) otázka lužických Wendů, „kterým hrozí vyhlazení ze strany Němců“. Mezi úpravami hranic podle bodu 2. jsou požadovány mj:

a) oblast Glatz, která „byla kdysi zcela česká“;

b) oblast Ratibořе;

c) město Gmünd a Marchfeld v Dolních Rakousích;

d) kromě toho „drobné korekce“ na bavorsko-saské hranici a také na hranici pruského Slezska.

Vidíme zde tedy velmi požehnaný apetit.

Vnitřní a vnější problémy

Tento pestrý stát, jehož polovina leží ve střední Evropě a zahrnuje jádro staré německé říše, polovina zasahuje do východní Evropy a je obývána několika národy, chce být „národním státem“. Podle doktora Krofty, historika a současného ministra zahraničí, není národním státem z hlediska svého národnostního složení, ale „z hlediska svého původu“. Je to „národní stát Čechoslováků“. Takto jej označil i prezident Beneš, stejně jako zesnulý bývalý prezident Dr. Masaryk. Tak hovoří všichni Češi. Slováci jsou však jiní. Dokonce ani předseda vlády Dr. Hodža, který patří k české agrární straně, nemluví o národním státě Čechoslováků, ale Čechů a Slováků. Pojem „Čechoslováci“ není na Slovensku oblíbený.

Ve skutečnosti se jedná o tři kulturně a dvě politicky odlišné oblasti, a to o tzv. historické země neboli země Koruny svatováclavské – Čechy (Böhmen) a Moravskoslezsko - Slovensko a Podkarpatskou Rus. Z toho vyplývá řada zahraničněpolitických a vnitropolitických problémů, které lze shrnout následovně:

a) česko-maďarský. To se týká Slovenska a Podkarpatské Rusi;

b) česko-polský. Týká se Východního Slezska nebo Těšínska;

c) česko-ruský. Týká se Podkarpatské Rusi, ohledně níž byla 3. října 1918 ve Scrantonu ve Spojených státech severoamerických uzavřena jakási smlouva. Rusínská národní rada rozhodla o připojení tohoto regionu jako autonomního území k budoucímu Československu. S Rusíny doma to však nebylo konzultováno a nic o tom nevěděli. Teprve 15. května 1919 se tři rusínské národní rady Eperjes, Ungvar a Hußt, které do té doby zaujímaly rozdílné postoje, většinově rozhodly pro připojení této země k Československu. Proto bylo takzvané Podkarpatské Rusi v ústavě vyhrazeno zvláštní místo. Toto ústavní ustanovení samozřejmě dosud nevstoupilo v platnost;

d) česko-slovenský. Charakterizuje ji Pittsburská dohoda (známá též jako Pittsburská smlouva) z 30. května 1918, podle níž se měl stát dvojím státem Čechů a Slováků podle vzoru starého Rakouska-Uherska. Dvacáté výročí uzavření Pittsburské dohody tuto otázku opět vyneslo do popředí;

e) konečně německo-český problém, který je nyní naším jediným zájmem.

Německo-český problém

Jedná se o zahraniční a domácí politiku. Jako taková je charakterizována situací státu, skutečností, že zahrnuje téměř tři a půl milionu Němců, jeho účelem a již zmíněnými územními nároky, které byly na úkor německého národa.

V případě česko-německé otázky bylo právo na sebeurčení zcela vyloučeno. Zde se trvalo pouze na historickém právu a odvolávalo se na strategické a ekonomické důvody. Zvláště se poukazovalo na Palackého názor, že Němci jsou pouze „potomky kolonistů“, a proto se nemohou domáhat stejných práv jako Češi. Palackého názor se opírá o dva zfalšované rukopisy, takzvaný „Rukopis královédvorský“ a „Rukopis zelenohorský“. Oba pocházejí od jistého Václava Hanky. Ten tvrdil, že první z nich objevil v roce 1817 ve věži kostela v Königinhofu (Dvůr Králové nad Labem); druhý mu údajně poslal nálezce, který si nepřál být jmenován. Oba padělky představovaly jakousi českou Píseň o Nibelunzích a měly českému národu vykouzlit velkou minulost a tím v něm probudit sebevědomí. Tento účel také splnily; Palacký na nich postavil své „Dějiny Čech“ a degradoval Němce v zemi do skromné role „kolonistů“, jinými slovy poddaných. S odkazem na původní slovanský stav země byl v šedesátých letech 19. století vznesen požadavek „českého státního práva“, podle něhož měly země Koruny svatováclavské tvořit nedělitelný celek

s vrchností českého národa. Na tomto základě bylo také budováno Československo.

U stolu se však četl jinak. V Memorandu III se také uvádělo, že čeští Němci jsou „pouze kolonisté“. Přesto slibovalo zcela rovné zacházení s německou částí obyvatelstva. Uvádí se v něm mj: *„Všechny úřady budou přístupné všem občanům; jazyk menšin bude všude povolen; právo mít vlastní školy, vlastní soudce a vlastní soudy nebude nikdy žádné menšině odepřeno. Shrnuto: Němci by měli v Čechách stejná práva jako Čechoslováci. Němčina by se stala druhým národním jazykem.“* ... A konečně: *„Režim by byl podobný režimu ve Švýcarsku.“*

A v nótě Dr. Beneše z 20. května 1919 pro „Komisi pro nové státy“ se opět píše: *„Československá vláda hodlá svůj stát uspořádat tak, že přijme zásady stanovené v ústavě Švýcarské republiky jako základ národnostních práv, tj. chce z Československé republiky učinit jistý druh Švýcarska... Všechna veřejná povolání budou otevřena jednotlivým národnostem obývajícím republiku... Soudy budou vícejazyčné... Místní správa (samospráva obcí a okresů) bude vedena v jazyce většiny obyvatelstva... Němčina bude v praxi druhým jazykem země... Celkově půjde o velmi liberální režim, který bude velmi podobný švýcarskému.“*

Najdeme zde tedy dvě výslovné zmínky o Švýcarsku. Ale čím se „druhé Švýcarsko“ vlastně stalo? „Národním státem Čechoslováků“, přesněji řečeno: „Národním státem Čechů“. Československo chce být „demokracií“. Ba co víc: chce být dokonce centrem evropské demokracie ve střední Evropě. Ve

skutečnosti však samotný způsob, jakým byly ústavní zákony přijaty, svědčí o opaku. Všechny tyto zákony totiž byly přijaty v nevoleném parlamentu, z něhož byly ostatní národy státu vyloučeny a jehož jednání se nesměla účastnit ani druhá část československého národa, totiž Slováci. Pozváno bylo jen několik vyvolených. Například Hlinka byl v této době držen ve věznici Mürau (Mírov), aby nemohl prosazovat požadavky Slováků vyplývající z Pittsburské smlouvy. Obecní volby byly vypsány v červnu 1919, ale parlamentní volby byly odloženy až na duben 1920. Mezitím revoluční sjezd v Praze přijal ústavu bez Němců a proti nim, jazykový zákon, školské zákony a zákony o pozemkové reformě, které převedly statisíce hektarů v německém sídelním území do českých rukou. Ve stejném období začalo vyhánění německých státních zaměstnanců ze státní správy a ničení německého průmyslu a majetku německých obcí a finančních institucí. Konečným výsledkem bylo, že se Němci (a stejně jako oni i ostatní tzv. menšinové národy) stali nejen politicky, ale i ekonomicky národem nevolníků a žebráků. Všechna tato opatření, která pokračovala i v době zvoleného parlamentu a ryze českých vlád a nakonec i česko-německých vlád, skončila tím, že celkem bylo ze státní správy odstraněno asi 40 000 německých státních zaměstnanců a nahrazeno Čechy, stejně tolik jich přišlo o místo v důsledku pozemkové reformy a asi 200 000 Němců zaměstnaných v soukromém průmyslu se stalo trvale nezaměstnanými.

Historický pohled na česko-německý problém

Německo-český problém není otázkou dneška, můžeme ho sledovat celé tisíciletí. Podíváme-li se do kalendária, máme před sebou celou historii. Například 5. července je státní svátek. Říká se mu Den Cyrila a Metoděje. Po něm následuje 6. červenec jako svátek Jana Husa. Na 28. září připadá svátek Václava a konečně 28. října je Den vzniku státu. Tyto čtyři dny zahrnují celou českou historii.

Den Cyrila a Metoděje připomíná povolání tzv. slovanských apoštolů a Velkomoravskou říši v polovině a druhé polovině 9. století.

Svátek svatého Václava připomíná boj mezi českým vévodou Václavem a jeho bratrem Boleslavem v první polovině 10. století. Václav byl křesťan a vládl po vzoru bavorského vévodství. Boleslav představoval slovansko-pohanské hnutí a chtěl vymanit Čechy (Böhmen) z německého vlivu. Jeho záměry byly podobné záměrům zakladatelů státu v roce 1918. Václav byl zavražděn svým bratrem a v letech 935-950 vidíme Čechy (Böhmen) nezávislé na Říši. Ne ovšem celé Čechy (Böhmen). Kromě Přemyslovců v zemi existovala druhá knížecí dynastie, Slavníkovci. Tento rod byl sňatkem spřízněn se saským královským rodem a držel se v Říši. Egerland (Chebsko) v té době k Čechám (Böhmen) nepatřil. Boleslav nakonec ve svých snahách o nezávislost neuspěl, stejně jako o století dříve moravský slovanský kníže Rastislav, který jmenoval dva slovanské apoštoly. Smyslem tohoto jmenování bylo také

osamostatnit toto knížectví od Říše (tehdy Franků) a navíc přenést pravoslaví do střední Evropy, aby se Slované co nejvíce odlišili od Němců, takže vidíme, že podobné snahy, jaké vedly ke vzniku samostatného československého státu v roce 1918, včetně pražsko-moskevské smlouvy, tu byly již dříve.

Od roku 950 však Čechy (Böhmen) spolu se sousedními zeměmi Moravou a později Slezskem tvořily až do zániku Říše v roce 1806 její součást a i poté zůstaly až do roku 1866 součástí Německého spolku. Svůj rozkvět zažilo za vlády Lucemburka Karla IV. „Zlatá bula“ jim přisoudila zvláštní roli v Říši, neboť se jednalo o sídlo císaře Svaté říše římské, který byl zároveň českým králem. Praha byla hlavním městem říše po celé jedno století. V roce 1348 zde byla založena univerzita. Je vůbec první v německých zemích. Sídlí zde císařská kancelář. Zde se zrodila naše spisovná němčina. Jejím prvním výtvorem je „Der Ackermann aus Böhmen“ od Johannese von Saaz. Toto město je proslulé nejen svým chmelem, ale také tímto poetickým produktem. V Praze vidíme stavět katedrálu svatého Víta a Karlův most. Jedná se o stavby mistra Petra Parléře ze Schwäbisch-Gmündu. Také jinde v zemi se v tomto období stavěly velkolepé stavby, například hrad Karlštejn. Ale i jinde probíhají rozsáhlé práce. V Čechách (Böhmen) se těží nerostné suroviny a právem lze říci, že tato země se stala jednou z nejcennějších částí staré Říše a její vlastnictví znamenalo moc.

Krátce předtím vidíme západní část Čech (Böhmen), Egerland (Chebsko), stále pod císařskou kontrolou. Město Cheb a jeho území připadlo Koruně české až zástavou za Ludvíka

Bavora. Nástupce tohoto německého krále Karel IV. se pochopitelně Egerlandu nevzdal, ale ponechal jej Čechám (Böhmen). Ve starém hohenstaufenském městě Eger jsou dodnes patrné zbytky císařského paláce z doby Fridricha Rudovousa. Pevnost a radnice připomínají třicetiletou válku a vojevůdce Valdštejna. V muzeu města Chebu si však můžete prohlédnout podivuhodný oltářní obraz z let 1300-1310 s hákovými kříži. Popsal jsem ho v čísle 50, ročník 1929 časopisu „Illustrierter Beobachter“.

Zlom nastal kolem roku 1400, krátce před příchodem mistra Jana Husa. Ten hodil rukavici nejen papežské církvi, ale také němectví. Jako církevní reformátor nebyl v žádném případě nezávislý. Zastával učení Angličana Wicliffa. Do země je přinesl Jeroným Pražský, který strávil nějaký čas na oxfordské univerzitě. Mezi Čechami a Anglií v té době panovaly velmi čilé vztahy, jimž velmi přálo příbuzenství mezi oběma královskými rody.

Současně do země přes Šumavu pronikaly názory valdenských. Čechy (Böhmen) se tak stávají výrazně kacířskou zemí a zůstávají jí i nadále. Především však v době, kdy se mezi německým národem ještě o nacionalismu nemluvilo, vidíme, jak se české národní vědomí rozvíjí v plné síle. Hus hlásá velmi zvláštní evangelium. Je to nepřátelství vůči Němcům; obrací se proti „cizákům“. A „cizinci“ byli Němci, kteří vládli městům, seděli v císařské kanceláři a učili na univerzitě. Pražské gymnázium mělo v té době asi 10 000 studentů, z nichž čtyři pětiny byli Němci. Hus a jeho stoupenci byli docela rádi, že si do

Prahy přivezou peníze, ale nelíbilo se mu, že by měli mít i německé učitele. Vidíme zde stejné jevy jako v současnosti. A tak se ozval bojový pokřik: Pryč s cizinci! Ale přízemní německý živel měl být redukován do role nevolníků. Stejně jako všechny tehdejší univerzity i pražská rozdělila své studenty na národy. To neodpovídalo našemu modernímu pojetí národnosti, ale spíše příslušnosti ke krajině. Tři z těchto národů tvořili cizinci, tedy studenti, kteří přišli odjinud. Zatímco dříve měl každý z nich jeden hlas, nyní byli tito tři znevýhodněni tím, že se museli spokojit s jedním hlasem, zatímco rodilý český národ měl hlasy tři. Tato diskriminace vedla k odchodu většiny německých studentů a učitelů z Prahy. Ti v roce 1409 založili univerzitu v Lipsku. Pražské gymnázium kleslo na úroveň provinčního vzdělávacího zařízení a trvalo několik století, než znovu nabylo svého někdejšího významu. Byl to konečný důsledek protiněmeckých aktivit náboženského reformátora Jana Husa.

Ale to není všechno: jeho odsouzení Kostnickým koncilem vedlo k nejsilnějšímu povstání, jaké český národ poznal. Jde o husitské povstání a patnáctiletou husitskou válku. Čechy (Böhmen) se staly pustinou, postižena byla i Morava a dokonce i Slovensko. Obávané husitské nájezdy však zasahovaly i daleko do zbytku říše. Stáli dokonce i před Gdaňskem a vedli válku s říší a německým národem po svém. Od základu změnili národní obraz Čech. Zatímco do té doby se Němci těšili v zemi naprosté rovnoprávnosti, dokonce byla zdůrazňována jejich zvláštní privilegia - vždyť byli zakladateli měst a šiřiteli bohatství v zemi -, nyní klesli na úroveň podřízených. Čeština se stala jediným

dominantním jazykem a zůstala jím po celá dvě století. A v německých městech začal převládat slovanský živel, jehož část přinesli husité. I když se tento stav neudržel všude, přesto toto období charakterizoval. Čechy (Böhmen), dosud česko-německá země, získaly ryze českou tvář. A zachovává si ji i po skončení husitských válek. Teprve začátek třicetileté války přináší změnu. Teprve „Vernewerte Landesordnung“ (Nový zemský řád) obnovuje rovnoprávnost německého jazyka.

Třicetiletá válka opět pustoší Čechy (Böhmen). Hlavním problémem byla držba této země, která se stala středem rozhořčení, i když ne ryze českého. Mezi odpůrci císařových centralizačních snah ve Vídni totiž byli i Němci a ti byli 21. června 1621 na Staroměstském náměstí v Praze sťati. Ostatně prvním, kdo vystoupil na krvavé popraviště, byl německý hrabě Schlick.

Od této chvíle již Čechy (Böhmen) nehrají v evropských dějinách žádnou roli. Už nejsou hlavní zemí „Svaté říše římské národa německého“, ale jsou nyní habsburským panstvím spravovaným z Vídně. Válka zničila tři čtvrtiny jejího obyvatelstva; tisíce a tisíce vedoucích osobností německé i české národnosti musely zemi opustit. Katolicismus zvítězil a kacířská země byla zlikvidována. To mělo samozřejmě mnohem větší dopad na český národ než na Němce. Malý český národ totiž téměř úplně ztratil svou vůdčí třídu. Čeští Němci se s touto ztrátou vyrovnávali snadněji, protože stále udržovali, byť velmi omezené, vztahy se zbytkem německého národa. Proto existuje určitý rozdíl v pohledu na třicetiletou válku. My Němci ji

nevnímáme jako válku národní, ale jako válku náboženskou. Pro Čechy to však byla národní pohroma a od ní se datuje jejich nenávist k Vídni a Habsburkům.

Trvalo půldruhého století, než se český národ z následků této války vzpamatoval. Stal se z něj národ nevolných rolníků, sluhů a drobných živnostníků. Chyběla šlechta a intelektuální vrstva. Skoro se zdálo, že i český jazyk je blízko zániku. A přece se nyní jako zázrakem čeština znovu rodí! Iniciuje to německý básník Herder a němečtí učenci. Jsou to oni, kdo poukazují na svébytnost slovanských národů, kdo jsou pro ně lepší, protože jsou to lidé blízcí přírodě. Popisují je Němcům stejným způsobem, jakým kdysi Tacitus popisoval mladé germánské národy zkaženým Římanům. Úmysl byl možná dobrý, ale účinek nečekaný. Císař Josef II, kterého Češi neprávem nazývají germanizátorem, svými opatřeními tento proces výrazně podpořil. Nejenže zorganizoval školský systém, ale také nařídil všude pěstovat druhý národní jazyk. Tím se čeština, dosud nářečí malého národa, zcela vyrovnala němčině. Německá dobromyslnost a obyčejný dialekt pomohly českému národu k neuvěřitelnému vzestupu. V souvislosti s německým romantickým proudem vzniklo české národní vlastenectví, které bylo jednostrannou německou záležitostí. Mezi Čechy se totiž velmi brzy změnil v český nacionalismus.

Průkopníci tohoto nacionalismu však měli téměř všichni německá jména a byli také německého původu. Například tvůrce českého spisovného jazyka Josef Jungmann. Ve dvaceti letech měl ještě tak špatnou znalost češtiny, že se mu všichni smáli.

Druhým je Franz Martin Pelzel. Jeho otec pocházel z německo-české vesnice Groß-Stiebnitz na hranici s Glatz. Pelzel, který si později říkal Pelcl, získal první katedru české literatury a jazyka, která byla na pražské univerzitě zřízena. V říjnu 1793 začal přednášet v němčině, protože nikdy neovládal plně češtinu. Přesto byl horlivým českým vlastencem a bojovníkem za českou věc.

Ve výčtu bychom mohli libovolně pokračovat. Rádi bychom zdůraznili pouze dvě osobnosti, protože zejména ony se významně zasloužily o rozvoj českého národního vědomí. Jsou to Friedrich Emanuel Tirsch a Franz Josef Johann Rieger. Prvně jmenovaný je jedním ze dvou zakladatelů českého tělocvičného a branného spolku Sokol. Druhý zakladatel, Josef Fügner, měl rovněž německé jméno. Tirsch, který si později říkal Tyrš, byl čistě německého původu. Jeho otec byl úředním lékařem v Tetschenu and der Elbe (Děčín) a pocházel z Körbitzu (Krbice) u Komotau (Chomutov). Jeho matka, rozená Kirschbaumová, pocházela z Leitmeritz (Litoměřic). V rodokmenu nejsou až do doby blízké třicetileté válce žádné mezery. Všichni předkové pocházeli z německých míst a všichni měli německá jména.

Rieger, který si později z vlastní iniciativy změnil své neslovanské křestní jméno na Ladislava, pocházel z čistě německé rodiny. Jeho předkové přišli do Prahy v 16. století z německého Porýní přes Norimberk. V roce 1773 přišel mlynář Georg Rieger do českého města Semil u Reichenbergu (Liberec). Jeho syn Wenzel se oženil s Theresií Wagenknechtovou. To byli rodiče pozdějšího Ladislava Riegra, který se těšil čistě

německému školnímu vzdělání a pronášel nejostřejší projevy proti německému národu téměř klasickou němčinou. Zcela zvláštní případ německého janičářství, který ovšem není ojedinělý ani v Čechách, ani jinde. Rieger je také hlavním zastáncem již zmíněného „českého ústavního práva“. Ve skutečnosti šlo o vynález bohémské vysoké šlechty, která trvala na svých starých stavovských právech a vyjadřovala to již za Josefa II. tím, že v přítomnosti císaře, jehož centralizační záměry jí byly nepohodlné, záměrně mluvila česky.

Nyní, v první třetině 19. století, se však mluvení česky stalo módou. Zatímco dříve se Češi snažili mluvit německy, mezi Němci nyní došlo k opačnému procesu. Ti se najednou chtěli hlásit ke slovanskému původu, dávali svým dětem česká křestní jména a silně podporovali českou tezi, že Čechy (Böhmen) je česká země. Je zřejmé, že to silně podporovalo snahy Čechů. K tomu přistupuje skutečnost, že slovo „Čech“ má dvojí význam. Na jedné straně se jím označovali obyvatelé Čech (Böhmen) obecně, bez ohledu na to, zda šlo o Čechy nebo Němce. Na druhé straně se Češi sami označovali za Čechy, když mluvili německy. Nazýváme-li zemi Böhmen podle keltských Bohemů, kteří v zemi žili před germánskými kmeny - Bohemia = Bojerheim (Bojohemun) = germánsky Baihaim (Böheim) -, pak ji Češi nazývají Čechy podle sebe ve svém jazyce. A sami sobě Čech (vyslovováno Tschech). V němčině si však Čech říká Böhme, takže záměna je velmi snadno možná a většinou záměrná. Je to úplně stejné jako s dnešními „Čechoslováky“. I toto slovo má dvojí význam, neboť na jedné straně znamená obyvatele státu

bez ohledu na jeho národnostní příslušnost, na druhé straně však znamená pouze Čecha nebo Čecha a Slováka. Tak lze samozřejmě provést mnoho klamných manévrů. Například významní Němci, kteří jsou již mnoho desetiletí po smrti, jsou dnes často prezentováni jako „Čechoslováci“, protože se shodou okolností narodili v Čechách (Böhmen), na Moravě nebo ve Slezsku. Například Josef Ressel, vynálezce lodního šroubu (narozen v Chrudimi v Čechách); Gregor Mendel (narozen v Heinzendorfu ve Slezsku), objevitel zákonů dědičnosti, které tvoří základ rasové vědy; Alois Senefelder, vynálezce litografie (narozen v Praze). Tato řada by mohla pokračovat i dále. Podobný jev vidíme v Maďarsku, kde Němci přijímají maďarská jména, aby charakterizovali svou maďarskou identitu, a v Severní Americe, kde se rozšířila mezi anglosaským obyvatelstvem. Podíváme-li se dále do minulosti, vidíme tento proces ve velmi velkém měřítku mezi germánskými kmeny. Frankové a Normané se přeměnili ve Francii a na Sicílii, Langobardi v severní Itálii; ze severogermánských Varanů se stali Slované v Rusku. To naznačuje, že i v Čechách (Böhmen) a na Moravě se zbytky markomanské a kvádské šlechty slovanizovaly a vytvořily první vedoucí vrstvu těch slovanských kmenů, z nichž nakonec vzešli Češi. Svědčí o tom i skutečnost, že všechna jména řek v Čechách (Böhmen) a na Moravě jsou v češtině vytvořena přesně podle germánských názvů, tj. byla zřejmě přejata přistěhovalci, a že trvalo dobrých 200 let, než se slovanští obyvatelé historicky prosadili a založili stát. Poprvé o nich slyšíme až kolem roku 805, zatímco do Čech (Böhmen)

museli jistě přijít už v 6. století, ve stejné době, kdy postupovali Avaři, jejichž byli kdysi poddanými.

Jedno je jisté: Čechům chybí raná historie. Neexistuje ani taková historie, ani legenda o bozích a hrdinech. Zřejmě závažný nedostatek, který nám jasně ukazuje, že tento národ nenaplnil zemi válečnou slávou, ale je skromnějšího původu než germánské kmeny. Takříkajíc mužíček, který se vkrádá do dějin poté, co se nejprve ujistil, že mu nehrozí žádné nebezpečí. Takto si představuji osidlování Čech (Böhmen) Čechy. Obsah jediné české pověsti, pověsti o Libuši, také naznačuje, že ji ovládly germánské kmeny (pravděpodobně Langobardi). Tento nedostatek pochopitelně vyvolal v Češích jisté pocity méněcennosti, což mohlo snadno vést k jejich úpadku. Po velké porážce v bitvě na Bílé hoře (1620) a třicetileté válce, jejíž výsledek upevnil vládu Habsburků a rozbil sen o českém království, neměli na čem stavět. Zde zasáhl již zmíněný Václav Hanka. Tehdy studoval práva a později se stal kurátorem Zemského muzea. My Němci jsme měli svou Píseň o Nibelunzích, která inspirovala ke studiu antiky, a stala se tak původcem národního hnutí známého jako romantismus. V roce 1817 Hanka zfalšoval listinu - několik fragmentů údajně pocházejících ze 13. století - a tvrdil, že je objevil ve věži kostela v Königinhofu (Dvůr králové nad Labem). Proto se jim také říká „Rukopis královédvorský“. V těchto zlomcích, které jsou součástí epických a lyrických básní, je popsán život na dvoře legendární královny Libuše a tato legendární postava je tak označena za historickou osobnost. Přestože politické uspořádání

přemyslovských Čech (Böhmen) je nepochybně založeno na bavorské župní ústavě - stejně jako ta byla vzorem i pro uherskou župní ústavu -, Hanka svým podvrhem vytvořil dojem velké historické minulosti Čechů na vlastní pěst. Je zřejmé, že sebevědomí tohoto národa, který klesl na úroveň národa drobných zemědělců, služebnictva a drobných živnostníků, tím bylo značně posíleno. Snahy výše zmíněných českých učenců tak našly silnou podporu. Tím spíše, že Rukopis královédvorský našel trvalý ohlas i v celém německém národě a velcí Němci, jako byli Goethe a bratři Grimmové, byli tímto objevem nadšeni.

Tento úspěch přiměl Václava Hanku k vytvoření druhého rukopisu. Ten byl ještě „starší“ než první, pocházel z 9. století. Údajně mu ho poslal jakýsi nálezce, který si přál zůstat neznámý. Ve skutečnosti byly věci zřejmě takové, že Hanka se necítil zcela jistý češtinou 9. století. Brzy se stalo, že starý mistr českého jazyka Josef Dobrovský, který se vzdělával v německé vědě a jako jeden z mála českých učenců se snažil zůstat objektivní, pojal podezření a tzv. Rukopis zelenohorský prezentoval jako „dílo žijících poetů“. To však nepoškodilo Hanku, ale jeho. Takoví jsou prostě Češi! Dobrovského pověst mezi jeho lidmi od té chvíle zmizela; zemřel rozhořčený a znechucený. Padělatel Hanka byl však velmi oslavován. Spor o Rukopis královédvorský byl vyřešen až v devadesátých letech 20. století, kdy učenci Masaryk, Gebauer a Goll (všimněte si německých jmen!) prohlásili rukopis za podvrh. Toto rozhodnutí však bylo jen dočasné, protože v roce 1937 začal spor o jeho pravost či

neautentičnost nanovo. Poněkud nedůvěryhodný Rukopis zelenohorský již mohl v tichosti zmizet v zapomnění.

Jak již však bylo řečeno, celé české dějiny jsou založeny na tomto rukopisném podvrhu. Jedná se tedy o historickou báchorku. O pravosti obou rukopisů byl pevně přesvědčen starý mistr české historiografie František Palacký, protestant z moravského Neutitscheinu, který měl za manželku Němku z bohaté pražské rodiny. Hodily se mu při psaní jeho „Dějin Čech“, které byly zpočátku vydány pouze v němčině a dokončeny v roce 1867. Palacký se nechtěl vracet do habsburského období.

Existuje novější česká historická škola. Je spojena se jmény Pekař a Goll, ale nedokázala se mezi Čechy prosadit. Je to proto, že je příliš střízlivá a nedokáže pro ně vykouzlit velkou minulost, jak to dělal Palacký. Palacký byl nejen historik, ale i politik a v pravém slova smyslu otec a vůdce svého národa. Již v roce 1848 předsedal slovanskému sjezdu v Praze, kterého se kromě Čechů zúčastnili i zástupci dalších slovanských národů s výjimkou Poláků. Zároveň se postavil proti všeněmecké myšlence, která byla v té době vyslovena na frankfurtském Národním shromáždění. Stejně jako ostatní Češi nechtěl, aby se Rakousko spojilo s ostatními státy bývalé Římské říše národa německého a s nynějším Německým spolkem. Rakousko mělo být spíše opěrným bodem malých slovanských národů. Proto napsal svůj slavný odmítavý dopis frankfurtskému Národnímu shromáždění, který obsahoval slova: *„Věru, kdyby rakouský*

císařský stát již dávno neexistoval, bylo by třeba si pospíšit s jeho vytvořením v zájmu Evropy, v zájmu lidstva samého.“

Úcta, které se Palacký těšil mezi svým lidem, samozřejmě nezabránila Čechům, aby tento stát zcela rozbili. Důkladněji, než by si dnes přáli. Palackého slova bychom však neměli brát příliš tragicky, neboť v roce 1867 tentýž Palacký vykonal pouť do Moskvy a od té doby se hlásil k politickému směru, který od té doby zůstal dominantní a který se ve vnitřní politice opírá o české ústavní právo a v zahraniční politice o bratříčkování s Ruskem. Ostatně lze říci, že to byla právě Palackého autorita, která v podstatě podporovala politický směr prosazovaný jeho zetěm Riegrem. Ještě v lednu 1849 však Palacký i Rieger chtěli přeměnit Rakousko ve spolkový stát jeho národů a byli pro rozdělení Čech (Böhmen), Moravy a Slezska na německou a českou část země. To bylo v příkrém rozporu s pozdějšími tezemi českého ústavního práva. K tomu několik slov.

České ústavní právo a panslavismus

V bouřlivém roce 1848 dochází ve Vídni, Praze, Budapešti, Agramu a Miláně ke kvasu. Maďaři chtějí národní stát, třebaže staré Uhry Štěpána Svatého a jeho nástupců jím nikdy nebyly. Slováci a Chorvati se chtějí odtrhnout od Uher, sedmihradští Sasové povolávají do země rakouská a ruská vojska. Maďarští revolucionáři pod vedením Ludvíka Rossutha vyhlašují válku habsburskému Rakousku s cílem reorganizovat Uhry v plně nezávislý stát. V srpnu 1849 složila maďarská revoluční armáda

zbraně u Vilagosu. Sen o uherském národním státě prozatím skončil; habsburská říše vstoupila do období reakce. A velké množství Čechů této reakci napomáhalo a podporovalo ji. Vedle českého policejního ředitele ve Vídni hraběte Sedlnického to byli četní čeští policejní informátoři a drobní úředníci, kteří podporovali habsburskou vládu od Prahy až po Milán. Jen málokdo z nich by o Palackém něco věděl nebo měl ponětí o jeho návrhu přeměnit Rakousko ve spolkový stát národů. Taková reorganizace by nebyla v jejich zájmu, protože velké Rakousko jim nabízelo mnohem více možností k působení než malé České království. Český kuchař, český kancléř, český švec, krejčí a hudebník se vzájemně doplňují a charakterizují staré Rakousko od Prahy po Vídeň a dříve po Milán a Veronu. I ve Fiume jsem narazil na ševce jménem Carlo Pospisil.

Po prohrané válce v roce 1866 se však situace výrazně změnila. Maďaři nyní dosáhli vyrovnání s Vídní a jejich Uherské království získalo značnou nezávislost. Kromě osoby panovníka mělo s druhou polovinou rakouského císařství - které se skromně nazývalo „Království a země zastoupené v Říšské radě“ - společnou pouze zahraniční politiku a až na některé výjimky, jako byl uherská zeměbrana (Honvéd), i ozbrojené síly. A po celá desetiletí byl rakousko-uherský ministr zahraničí jmenován Uherskem, stejně jako byli všichni rakouští ministři financí obvykle jmenováni Poláky. Stručně řečeno, stará štaufská koruna byla obnovena v plném lesku.

Není proto divu, že i Češi si vzpomněli na svou svatováclavskou korunu a chtěli zpět své staré Velkočeské

království, které podle jejich názoru bylo stejně tak českým královstvím jako uherské království uherským podle názoru, který nyní v Uhrách převládal. A tak je český ústavní zákon napodobeninou uherského. Česká země měla být vnitřně nedělitelná, stejně jako sousední země Morava a Slezsko, a s nimi nerozlučně spojená. A nadvláda Čechů v Čechách měla být zaručena stejně jako nadvláda Maďarů v Uhrách. Němcům v Čechách byla ponechána skrovná práva menšiny, jak se na „kolonisty a emigranty“ sluší. Názor Františka Palackého, podpořený dvěma zfalšovanými rukopisy, se stal společným majetkem celého národa, který se opájel leskem své svatováclavské koruny a zdůrazňoval ve svých dějinách všechny ty doby, v nichž se předkové postavili proti „nenasytným Němcům“. Zdůrazňovala zejména dvě dějinná období, a to povolání slovanských apoštolů a Velkomoravskou říši, dále husitské povstání a husitské války. Obojí znamená ostrý odpor k němectví, první z nich také averzi vůči Maďarům. Ti přece zničili Velkomoravskou říši.

Již v 60. letech se tedy dostávají do popředí ty politické názory, které dodnes dominují celému českému národu: V současné době se objevují tyto tendence: nepřátelství vůči Němcům a Maďarům. Protože si však Češi byli vědomi, že sami proti desetkrát silnějšímu německému národu nic nezmůžou, hledali již tehdy spojence. Hledali je a nacházeli mezi zahraničněpolitickými protivníky Německa, tedy mezi Francií a Ruskem. Již v šedesátých letech 19. století odcestoval Ladislav Rieger do Paříže a byl přijat císařem Napoleonem III. A během

prusko-francouzské války Češi podpořili Francouze v českém sněmu tím, že se postavili proti „anexi Alsaska-Lotrinska“. Ačkoli sněm se nezabýval žádnými politickými a už vůbec ne zahraničněpolitickými otázkami, Češi v něm spolu s feudální šlechtou právě dosáhli většiny a využili příznivé příležitosti. Centrem jejich politické činnosti se měl na další léta stát český sněm. Říšské radě ve Vídni se až do roku 1879 vyhýbali a vstoupili do ní až poté, co centralistické vlády zajišťované německou liberální buržoazií nahradily slavjanofilské federalistické vlády. Vídeňská Říšská rada jim pak nabídla vhodnou platformu pro jejich činnost a byla využita k rozšíření jejich pozic.

Zároveň se v zahraniční politice přikláněl k Rusku, „slovanské matce“. S tím souvisí i zmíněná Palackého pouť do Moskvy.

Všeslovanské snahy

Současná československá zahraniční politika s příklonem k Francii a Rusku tedy není současným výdobytkem, ale je stará desítky let. A právě Čechy vnímáme jako hlavní zastánce všeslovanské či panslovanské myšlenky. Nebo, jak sami říkají, myšlenky „slovanské solidarity“. Nejen Rusko, ale i Srbsko něžně objímají. Srbsko je jejich bratrem, Rusko jejich matkou. Hlavními zastánci tohoto směru byli již zmíněný politik Dr. Karel Kramář, vůdce tzv. mladočeské strany (na rozdíl od „staročechů“ vzniklých za Riegra), a Klofáč, zakladatel a vůdce

„národních socialistů“, dnes nazývaných čeští národní socialisté nebo „československí socialisté“. Kramář v plánu své všeslovanské říše vyjádřil panslavistické názory v celé jejich velkorysosti a nepřátelství vůči Němcům. Ten však nemohl být realizován, protože carské Rusko se zhroutilo již v roce 1917. Masaryk a Beneš se proto nemohli o toto Rusko opřít a museli se spolehnout na západní mocnosti. Rozhodně nebyli panslavisty ve smyslu slovanského mystika Kramáře, protože carství a reakce byly v jejich očích neoddělitelné pojmy. Oba se již díky svým studiím daleko více seznámili s demokratickými myšlenkami Západu a oba měli přátele a konexe v západních státech. Masaryk zejména díky svému sňatku s Američankou v anglosaských státech a se severoamerickými Židy díky své obhajobě Žida Hilsnera v procesu s rituální vraždou v Polné u Iglau (Jihlava) na konci 90. let. Beneš si tam naopak díky svým studiím ve Francii vytvořil také kontakty, které se mu nyní nesmírně hodily. Oba se tak vzájemně doplňovali jako skuteční zakladatelé státu. Bylo by ovšem nespravedlivé nezmínit se o doktoru Kramářovi, který zůstal ve vlasti a byl vojenským soudem odsouzen k trestu smrti.

Fragmenty jeho plánu lze nalézt také v memorandech české delegace na mírové konferenci. Dokonce se v nich objevuje i burgenlandský koridor, který se má spojit s jižními Slovany. Je tedy vidět, že určité názory a požadavky jsou společné všem Čechům. A právě tato názorová sounáležitost v německé otázce činí řešení tak obtížným, ne-li nemožným. Žádný Čech se totiž neodchýlí od jednoho názoru, protože jinak by byl označen za

„zrádce národa“: Němci jsou jen kolonisté a český národ dostal od dějin velký úkol postavit hráz německému nutkání expandovat. Teprve když se Češi ocitnou ve velmi obtížné situaci, jako tomu bylo v roce 1849, stávají se povolnějšími. Proto Palackého návrh z počátku téhož roku, aby se Rakousko změnilo ve spolkový stát národů a aby se Čechy (Böhmen) rozdělily na Čechy německé (Deutschböhmen) a Čechy české (Tschechischböhmen).

Pokusy o řešení

Již jsme se dotkli jednoho z nejvýznamnějších pokusů o řešení z doby starého Rakouska. Přišel jak z německé, tak z české strany. Bylo to v srpnu 1848, kdy německý bohemista Ludwig von Löhner navrhl rozdělení Rakouska na pět skupin zemí, tedy národních států. První z nich mělo být Německé Rakousko, druhé České Rakousko. Právě s odkazem na tento návrh navrhl Palacký ústavnímu výboru sněmu v Kremži při jednání o ústavě v lednu 1849, aby byl celý habsburský stát - tedy Rakousko a Uhersko - uspořádán do osmi národnostně vymezených skupin zemí. Měly to být následující skupiny:

1. německo-rakouské;
2. bohémské (české);
3. polské;
4. ilyrská;

5. italský;

6. jihoslovanský;

7. maďarský;

8. valašská (rumunská) skupina.

Mezi první počítal Rakousko nad a pod Enží, Štýrsko, Korutany, Salcbursko, německé Tyrolsko, Vorarlbersko, německé Čechy, německou Moravu a německé Slezsko. Výslovně prohlásil: *„V žádném případě nejsem proti rozdělení německých Čech (Deutschböhmens) a Čech (Tschechiens).“*

Téměř o padesát let později se podobně vyjádřil univerzitní profesor Dr. Masaryk ve svém spise „K německo-bohemské (tj. české) otázce smíření“ v souvislosti s německo-českou otázkou. Tento esej vyšel 5. dubna 1896 ve vídeňském týdeníku „Die Zeit“. Masaryk v něm napsal: *„Kdo chce vážně svobodu a sociální spravedlnost, musí in concreto pracovat na politické autonomii...“* (Základ pro to viděl v rozdělení zemí na okresy odpovídající velikosti Rakouska-Slezska. Čechy (Böhmen) měly být rozděleny na deset, Morava na čtyři).

2. *„Území okresů i krajů (menších správních celků) může být jazykově odděleno. Já pán, ty pán, říkám s Havlíčkem.“* (Český básník)

3. *„Plně sdílím přání profesora Herknera, aby centralizace z Vídně nebyla nahrazena centralizací z Prahy.“*

4. *„Nejpotřebnější jazyková nařízení mohou být přibližně tato: v českých zemích jsou úřední všechny tři národní jazyky (ve Slezsku*

polština)... Centrální úřady jsou utrakvistické... Do úřadů první instance se připouštějí jednojazyční úředníci.“

O dvanáct let později vyjádřil současný prezident republiky Dr. Beneš naprosto stejné názory. Učinil tak ve své knize „Le problème autrichien et la question tchèque“ (Rakouský problém a česká otázka)

V této knize se píše: *„Ve skutečnosti je smíření obou národů v Čechách možné pouze tehdy, pokud budou oba zcela autonomní. Jeden musí být oddělen od druhého.“*

Vidíme zde tedy, jak sama česká strana vyjadřuje myšlenku úplné národní autonomie či samosprávy se vší žádoucí jasností a zřetelností. Je proto tím nepochopitelnější, že doktor Beneš dnes nechce mít s touto dalekosáhlou autonomií nic společného. Ani zesnulý bývalý prezident Masaryk o ní nechtěl jako hlava státu nic víc slyšet. A přece je to jediné řešení. Udělalo by z Československa druhé Švýcarsko, kterým se mělo stát podle slibů Memoranda III a nóty doktora Beneše z 20. května 1919. Autonomie by se samozřejmě neměla omezovat na německou část obyvatelstva, ale měla by prospívat všem národům státu. Gradace je samozřejmě možná a přípustná v závislosti na síle a hustotě osídlení. Národnostní skupina, jako jsou Němci, kteří tvoří téměř čtvrtinu celkového počtu obyvatel státu, musí mít samozřejmě možnost požadovat mnohem větší autonomii než slabší skupina.

Podíváme-li se na požadavek Sudetoněmecké strany na autonomii, jak byl formulován v sedmi nebo osmi bodech, které

24. dubna 1938 v Karlových Varech prosazoval Konrad Henlein, není to nic jiného než to, co prosazovali Palacký, Masaryk a Beneš: V tomto případě se jedná o prostorové oddělení obou národů a možnost jejich úplného soužití v rámci státu jako celku. Ten by samozřejmě nemohl být odpůrcem Německé Říše, ale musel by přijmout zahraničněpolitickou linii, která by z něj učinila přítele Říše a německého národa. Československo samozřejmě nemohlo zůstat sovětskou branou do střední Evropy. Jeho vnitřní a zahraniční politika by proto musela být naprostým obratem systému z konce roku 1918. To je se vší žádoucí jasností vyjádřeno v osmi karlovarských bodech.

To však byla vždy politika Němců v Československu. Již ve výzvě sudetoněmeckých zemských vlád na rozdělení v době revoluce se uvádělo: *„Proti své vůli jsme byli my, sudetští Němci, vnuceni do československého státu. Slavnostně to však prohlašujeme jménem celého našeho národa v této těžké hodině osudu: Nikdy se náš národ nevzdá nároku na své právo na sebeurčení, nikdy neuzná znásilňování jako právní stav a nikdy nepřestane bojovat za svou národní svobodu všemi vhodnými prostředky... Naší další otázkou je vydobýt německému národu v rámci státu, do něhož ho imperialistická moc západních států vnutila, plnou, neomezenou samosprávu jeho národních záležitostí, neboť ta je základem sebepotvrzení a dalšího kulturního rozvoje.“*

Autonomie, i když v různé míře, byla také politickým požadavkem všech německých stran před Sudetoněmeckou stranou Konrada Henleina. Některé z nich byly sice v tomto ohledu velmi skromné a snadno uspokojitelné, ale žádná z nich

se nikdy nevzdala nároku na právo na sebeurčení, jak výslovně uvedl Henlein v Karlových Varech. Německá nacionálněsocialistická strana práce byla otevřeným zastáncem jak úplné autonomie, tak dobrých zahraničněpolitických vztahů mezi Československem a Říší. Její politické požadavky se zcela shodovaly s těmi, které byly nyní vzneseny v Karlových Varech. To jí bylo ke cti i za dalších zahraničněpolitických podmínek. Byla věrná Říši a lidu v plném slova smyslu. Již v roce 1919 se strana velmi jasně vyslovila proti rozmělňování požadavku samosprávy, například kompenzací kulturní autonomie Němců. Současně vždy požadovala územní, tj. uznání sudetoněmecké vlasti se všemi důsledky, které z toho vyplývají. Tyto požadavky stanovil autor v roce 1927 v programu, který z hlediska jasnosti a přesnosti neponechává nic náhodě. Požadoval nejen uznání německé sídelní oblasti, ale také naprostou rovnoprávnost německého jazyka v celé zemi a ve státě, přenesení vysokých škol do sudetoněmecké oblasti a samozřejmě podíl na správním aparátu odpovídající počtu obyvatel.

Tento program nebyl vydán náhodou, ale souvisel s realizací správní reformy, která počátkem roku 1920 zrušila ústavně vymezené, ale nezřízené okresy a obnovila staré spolkové země. Právě v této souvislosti byl vznesen požadavek na „německou državu“.

Ani tak umírněný politik, jakým byl bývalý ministr Dr. Franz Spina, se nevyhnul volání po plné autonomii. Stalo se tak sice v prosinci 1925, kdy byl místopředsedou Poslanecké sněmovny, tedy ještě před jeho ministrováním, ale není to bez

významu, protože své ústavní prohlášení z 18. prosince 1925 neodvolal ani jako ministr. Začíná odkazem na první ústavní deklaraci vydanou 1. června 1920, která obsahovala ostrý protest proti porušování práva německého národa na sebeurčení a výslovně prohlašovala, že nikdy neuzná mírové smlouvy z Versailles, Saint Germain a Trianonu jako zdroj práva. Následně se ostře obrací proti jednostranně nacionalistickému systému vlády v Československu a obviňuje ho z úmyslného způsobení těžkého bezpráví a nezměrných škod německé části obyvatelstva. V tomto systému vlády spatřuje princip neslučitelný s bezpečností a blahobytem sudetských Němců a oznamuje, že celý národ povede boj s cílem, aby *„ve všech státních institucích byla zohledněna skutečnost, že hranice tohoto státu zahrnují několik rovnoprávných národů...“* Vyvrcholením je následující věta: *„Proto požadujeme, aby struktura státu a způsob jeho řízení vycházely také z potřeb a požadavků všech národů, které jej obývají.“* (Celý text v knize Jung: „Die Tschechen - Tausend Jahre deutschtschechischer Kampf.“)

Mezi současnými požadavky sudetoněmecké národnostní skupiny a požadavky z minulosti tedy existuje přímá a nepřerušená souvislost. Můžeme se ohlédnout celých devadesát let nazpět a vidět, že se stále znovu ozývají tytéž požadavky. Z povahy věci vyplývalo, že ve starém Rakousku se zabývali pouze vnitřní politikou, protože až do roku 1866 byl habsburský císařský stát součástí Německého spolku a od roku 1879 byl ve svazku s novou říší. Z hlediska zahraniční politiky proto nebylo třeba nic požadovat. Monarchie se neměla odvážit vést druhou

válku z roku 1866, protože by se do ní nezapojili ani Němci, ani uherská armáda, a jižní Slované na takové válce také neměli zájem. Těžko by ji však bylo možné vést pouze s Čechy.

Jedno je jasné: sudetoněmecká národnostní skupina musí vždy požadovat dvě věci, aby vůbec mohla žít:

1. úplnou ochranu vlastního života na půdě své vlasti a

2. co největší propojení s velkou masou německého národa žijícího v Říši, neboť existuje pouze jedna německá kultura a žádné zvláštní německé kultury. Mnoho staletí to prokázalo a Němci starého Rakouska jako celek a sudetští Němci zvláště se vždy cítili být součástí velkého německého kulturního společenství.

Ale také společenství osudu, protože tisícileté německé dějiny nelze vymazat. Německo-český problém byl vždy otázkou zahraniční politiky. V dřívějších staletích však s určitým omezením, protože Čechy (Böhmen) patřily k říši.

Totéž platí pro Čechy. Jen v opačném směru. Mají strach z germanizace. Proto je jejich veškerou snahou co nejvíce oddělit svou zemi od Říše a potlačit v ní němectví.

Na tomto protikladu je německo-český problém založen již po tisíciletí. Pravidelně, když byla Říše slabá, vnímali se Češi jako silní. A tak se ji snažili co nejvíce oslabit. Tak tomu bylo v husitském období, za třicetileté války i za války světové. Pokud se neomezíme jen na Čechy (Böhmen) a říši, ale podíváme se na Evropu jako celek, můžeme objevit velmi rozsáhlé a významné

souvislosti. Češi totiž neměli jen spojenectví s tehdejší neněmeckou mocností. Naopak, spojenectví tohoto druhu lze vysledovat již v dřívějších staletích. Před téměř 1100 lety bylo jmenování slovanských apoštolů spojeno se záměrem uzavřít spojenectví s velkou východní mocností Byzancí proti Franské říši, která byla nebezpečná kvůli svému sousedství. A již ve středověku se setkáváme s pokusy o sblížení českého krále s králem franským. Jan Hus se však objevil v nebezpečné a rozhodující době nejen pro říši, ale pro celou Evropu. Krátce předtím osmanští Turci zničili srbskou říši v bitvě na Kosově poli a porazili uherského krále a jeho německé pomocné vojsko v bitvě u Nikopole (1396). Od té doby přímo ohrožovali srdce Evropy. Odolat jim mohla jen silná říše. V této chvíli však Češi oslabili říši husitským povstáním a husitskými válkami. Tyto věci je třeba brát v úvahu při úvahách a diskusích o německo-českém problému. Můžeme vidět spojenectví z doby před staletími, která nám připomínají současnost. Jinými slovy, základní linie české politiky se v žádném případě nevytvořily teprve od roku 1918, ani od šedesátých let minulého století. Její základní názory sahají spíše do dřívější doby a o německo-české otázce lze oprávněně hovořit jako o tisíciletém problému. Během tohoto tisíciletí samozřejmě podléhala mnoha výkyvům. Čechy (Böhmen) nebyly vůči Říši vždy nepřátelské. Někdy to bylo i přátelství, i když dobře uvážené a více či méně podmíněné okolnostmi.

Podíváme-li se na současnost a především na důsledky opětovného začlenění Rakouska do Říše, je Říše díky Vůdci a

nacionálnímu socialismu opět tak silná, jako byla zhruba před tisíci lety. Počítáme rok 950 naší éry. Zakladatel říše před lety zemřel a jeho syn Otto, který se později stal prvním římským císařem, po něm nastoupil na post německého krále. Zpočátku byl uznáván všemi panovníky kmenů, brzy však narazil na potíže a potřeboval roky, aby se prosadil a plně upevnil německou královskou moc. To byla pro Čechy příznivá doba a my vidíme, jak této okolnosti využívají. Národ se rozdělil na dva směry, které charakterizovali dva vévodští bratři Václav (Svatý) a Boleslav. Zatímco Václav reprezentoval křesťanský a proněmecký směr a spojil se přímo s Bavorskem, Boleslav prosazoval slovansko-pohanský a nezávislý směr. Zavraždil Václava, dostal se k moci a dokázal prosadit nezávislost své vlády na půldruhého desetiletí. V té době to však ještě nebyly celé Čechy (Böhmen), protože v zemi existovalo ještě druhé knížectví. V roce 950 si však Boleslav uvědomuje, že jeho politika již není možná, a skládá přísahu úcty německému králi. O pět let později ho vidíme, jak se v královském vojsku účastní bitvy u Lechfeldu proti Uhrům. Tímto způsobem slovansky smýšlející Boleslav inicioval těsné spojení Čech s říší, které od té doby trvalo po celá staletí. Rozhodně tak nečinil z lásky k německému národu a říši, ale z dobře pochopené skutečnosti. Vždyť právě tímto krokem zachránil své Čechy před „osudem Polabských Slovanů“, kterého Češi tolik litují. Byl to akt státnické prozíravosti, a Boleslav by si proto zasloužil pomník, kdyby nebyl poskvrněn odiózou bratrovraha. Například v Praze se nachází pomník svatého Václava, kterému je také věnován

svátek. Je jen logické, že ho Češi vnímají také jako člověka, který prosazoval proněmeckou linii ve vnitřní i zahraniční politice k dobře pochopitelnému prospěchu jemnocitu. Václav i Boleslav zastávali názor, že Čechy (Böhmen) mohou být úspěšné jen tehdy, budou-li spojeny s Říší, a oba se proto také domnívali, že německo-českou otázku nelze z hlediska Čechů řešit jednostranně, ale že je k jejímu vyřešení zapotřebí vzájemnému porozumění. Stejný názor však kdysi zastával i bývalý prezident Masaryk. Ve svém již zmíněném a částečně citovaném spise *„K otázce německo-českého kompromisu“ totiž napsal následující: „Jistě je třeba pojem státní samostatnosti a svrchovanosti definovat jinak než před rokem 1848. Nejsme tak naivní, abychom se domnívali, že by samostatný český stát mohl přežít vedle Německa, kdyby se jeho německé obyvatelstvo cítilo dlouho nespokojeno.“*

Z těchto velmi jasných názorů je nyní třeba jen vyvodit závěry.